

Z. Aralica^{a*} i J. Švarc^{b**}^aEkonomski institut, Zagreb
Trg Johna F. Kennedyja 7, 10 000 Zagreb^bInstitut društvenih znanosti Ivo Pilar
Trg Marka Marulića 19/I, 10 000 Zagreb

Okrugli stol Hrvatske mreže za inovacijsku politiku: “Strategije pametne specijalizacije Hrvatske, iskustva i kako dalje”

8. studenoga 2024. • Zagreb

Organizatori: Ekonomski institut, Zagreb (EIZ)
Hrvatska mreža za inovacijsku politiku (HMIP)

Hrvatska mreža za inovacijsku politiku (HMIP) organizirala je u suradnji s Ekonomskim institutom u Zagrebu (EIZ) 8. studenoga 2024. treći okrugli stol pod imenom “Strategije pametne specijalizacije Hrvatske (S3), iskustva i kako dalje”. Okrugli stol imao je cilj upoznati sudionike s novom strategijom S3 do 2029. godine te analizirati pojedine segmente realizacije S3. Ta strategija je glavni instrument kohezijske politike Europske unije usmjeren na gospodarsku i društvenu transformaciju zemalja članica.

Tijekom skupa izdvojilo se nekoliko bitnih tema koje utječu na provedbu i uspješnost S3 te njegove buduće perspektive, a to su: 1. Upravljanje i provedbeni okvir S3; 2. Praćenje i evaluacija S3; 3. Perspektive S3 i nove paradigme razvoja.

U sklopu **prve teme** (Upravljanje i provedbeni okvir S3) istaknuto je da je potrebno identificirati glavnog institucionalnog nositelja za provedbu S3 s ciljem rješavanja dvojne nadležnosti u upravljanju i praćenju S3 između Ministarstva gospodarstva (MINGO) i Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih (MZOM). Time bi se osigurala institucionalna stabilnost, uključujući rješavanje diskontinuiteta i disfunkcionalnost u radu Nacionalnog inovacijskog vijeća i tematskih inovacijskih vijeća te usklađivanje i sinergija između javnih poziva financiranih iz S3 i ostalih izvora financiranja. Takvo usklađivanje potrebno je stoga što uspješnost S3 kao bitnog dijela nacionalnog razvoja nadilazi djelokrug pojedinih ministarstava i okvire usko definirane inovacijske politike te ovisi o usklađivanju s politikama u drugim resorima, kao što su politike u području obrazovanja, industrijske tranzicije, poduzetništva, fiskalnih mjera i sl.

U sklopu **druge teme** istaknuto je da je efikasan i svrsishodan sustav praćenja i evaluacije S3 preduvjet učinkovitog iskorištavanja sredstava S3 i ostvarivanja strateških ciljeva S3. Specifičnost sustava praćenja S3 u Hrvatskoj leži u njegovoj kolaborativnoj prirodi, budući da su za S3 jednako nadležni MZOM i MINGO, a novu praksu kroz stratešku usmjerenost kreira zasad uglavnom Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU-a. Za daljnje unaprjeđenje sustava praćenja S3 potrebno je: a) održati kontinuitet u praćenju i razvoju prikupljenih ekspertnih znanja i iskustava i b) poboljšati kvalitetu podataka i pokazatelja. Kvaliteta podataka podrazumijeva prikupljanje informacija iz različitih izvora, njihovo međusobno usklađivanje i provjeru točnosti.

Slika 1 – Pozdravni govor v. d. ravnateljice EIZ-a Ivane Rašić

Eksplorativna analiza utjecaja S3 na socioekonomsku tranziciju ukazuje na pozitivan utjecaj S3 na većinu područja na koja je strateški usmjeren. To uključuje povećanje inovacijskog kapaciteta poduzeća, digitalizaciju te izdatke za istraživanje i inovacije. Međutim, S3 nije imao znatan utjecaj na tehnološki razvoj te socijalnu i institucionalnu tranziciju. Ostvaren je znatan rast BDP-a, ali Hrvatska i dalje ostaje među najmanje razvijenim zemljama EU-a. Zabilježena je tranzicija prema sektoru usluga uz pad udjela industrijske proizvodnje, što je u skladu s europskim trendovima, ali otvara pitanje je li takav smjer razvoja dugoročno štetan. U pogledu institucionalne tranzicije, mjereno indeksom korupcije i vladavine prava, nema zabilježenog napretka. Također, nije ostvaren napredak u socijalnoj tranziciji, što najbolje ilustriraju podatci o plaćama i mirovinama te indeksi društvenog blagostanja i kvalitete života.

U pogledu **treće teme** koja se odnosi na perspektive S3 i nove paradigme razvoja, sudionici Okruglog stola su se složili da će globalni izazovi s kojima se EU suočava, posebno slabljenje konkurentnosti u odnosu na SAD i Kinu, dovesti do promjena u paradigmi kohezijske politike. Te promjene uključuju dva ključna smjera: a) veću orijentaciju na povećanje konkurentnosti EU-a u odnosu na SAD i Kinu, uz manji fokus na konvergenciju među

* Dr. sc. Zoran Aralica, e-pošta: zaralica@eizg.hr** Dr. sc. Jadranka Švarc, emeritus, e-pošta: Jadranka.Svarc@pilar.hr

Slika 2 – Sudionici završnog dijela skupa: Zoran Aralica, Iva Novak, Slavo Radošević, Maja Pačak Trkulja, Tonka Podnar i Želimir Kramarić

Slika 3 – Sudionici događanja

zemljama unutar EU-a, što će vjerojatno rezultirati smanjenjem kohezijskih fondova; b) promjenu u strateškoj orijentaciji i financijskoj potpori, s fokusom na specifične zadatke (engl. *mission-oriented policies*) koji mogu potaknuti strukturne promjene i transformaciju regionalnih i EU gospodarstava. Stoga se nacionalna inovacijska politika treba usmjeriti na konkretne teme i područja od ključnog značaja za funkcioniranje nacionalnih ekonomija.

Valja istaknuti da je najnoviji pristup rješavanju društvenih izazova kroz inovacijske politike s misijom (engl. *mission-oriented policy*) konceptualno već prihvaćen u sklopu programa industrijske tranzicije Jadranske, Panonske i Sjeverne Hrvatske. U skladu s tom politikom, financijsku potporu treba dodjeljivati projektima

i programima koji imaju jasno definiran specifičan cilj (misiju) usmjeren na rješavanje prepoznatog izazova, uz jasno određene odgovornosti sudionika, rokove, koordinaciju i procjenu rezultata. Kvaliteta implementacije od ključne je važnosti u tom procesu, te bi s tim ciljem valjalo identificirati instituciju ili koordinativno tijelo na razini vlade koje bi bilo sposobno sagledati cjelokupni nacionalni razvoj te provesti usklađivanje i sinergiju među programima.

Namjera je HMIP-a da uspostavi stalan forum za stručne i javne rasprave o strategijama inovacijskog, tehnološkog i socijalnog razvitka te za evaluaciju dosadašnjih dostignuća inovacijske politike, posebice S3 i regionalnog razvoja.